

Електронне наукове фахове видання "Ефективна економіка" включено до переліку наукових фахових видань України з питань економіки (Категорія «Б», Наказ Міністерства освіти і науки України від 11.07.2019 № 975) [www. economy.nayka.com. ua](http://www.economy.nayka.com.ua) | № 3, 2020 | 26.03.2020 р.

DOI: [10.32702/2307-2105-2020.3.71](https://doi.org/10.32702/2307-2105-2020.3.71)

УДК 30:339.138(332.3)

*Г. О. Тютюнник,  
к. е. н., н. с. відділу економічного регулювання природокористування,  
Інститут проблем ринку та економіко-екологічних досліджень НАН України, м. Одеса  
ORCID: 0000-0003-4864-6129*

## **ІНТЕГРАЛЬНИЙ ПІДХІД ДО ВИЗНАЧЕННЯ РЕЗЕРВІВ ЗЕМЛЕКОРИСТУВАННЯ У РАМКАХ ФОРМУВАННЯ ІНКЛЮЗИВНОЇ ЕКОНОМІКИ ВРАЖЕНЬ**

*Н. Tiutiunnyk  
PhD in Economics, Researcher, Department of Economic Regulation of Nature Management Institute of  
Market Problems and Economic&Ecological Research NAS of Ukraine, Odessa*

### **AN INTEGRATED APPROACH TO DETERMINING LAND USE RESERVES IN THE CONTEXT OF INCLUSIVE EXPERIENCE ECONOMY FORMATION**

*В статті обґрунтовано сутність та зміст інтегрального підходу в економіці природокористування через аналітичний огляд наукових поглядів на інтегральний підхід у використанні природних ресурсів. Обґрунтовано, що методологія інтегральних досліджень повинна включати дві великі гілки: перша – одночасне відстежування наявного стану та розвитку кожного з критеріїв і потім відстеження кореляцій їх один з одним. Досліджено правовий статус земель резервного фонду та інституціональні аспекти. Визначено, що оцінка нараховує тріступінчасту шкалу, що включає наступні градації: найбільш сприятливі (придатні), придатні, несприятливі (непридатні). Процедура складається з таких етапів виділення об'єктів оцінки, формування критеріїв оцінки, розробки параметрів оціночних шкал градацій. Розроблено систему показників оцінки ефективності землекористування, зокрема в контексті розвитку інклюзивної економіки вражень через п'ять відчуттів: зір, слух, смак, запах, тактильність. Обґрунтовано складові землекористування у рамках формування інклюзивної економіки вражень: чуттєву складову, а саме її естетичну грань, шумову, якісну (якість виробленої на відповідній ділянці продукції, екологічний стан, вплив ампелокологічних факторів), фізичну (виробництво продукції чи забудова), запах (віддаленість від відходів, транспортну розв'язку, а також якість продукції й екологічну компоненту). Обґрунтовано чуттєву, шумову, якісну, фізичну складові землекористування у рамках формування інклюзивної економіки вражень. На основі показників обґрунтований картографічний метод дослідження землекористування, що використовується для вивчення правил просторового розташування явищ та їх взаємозв'язків, залежності та розвитку. Розроблена методика визначення резервів земель для розбудови інклюзивної економіки вражень на основі виявлених показників ефективності землекористування. На прикладі двох ділянок із різними характеристиками проведено аналіз та оцінку придатної території для відвернення її у резерв з подальшою розбудовою на ній інклюзивної економіки вражень.*

*The article substantiates the nature and content of the integrated approach in the economy of nature management through analytical review of scientific views on the integrated approach to the use of natural resources. It is substantiated that the methodology of integrated studies should include two large branches: the first - simultaneous monitoring of the existing state and development of the each criteria and then tracking their correlations with each other. The legal status of the reserve fund lands and institutional aspects were investigated. It has been determined that the assessment has a three-stage scale, including the following gradations: most favorable (suitable), suitable, unfavorable (not applicable). The procedure consists of the following stages of objects evaluation selection, evaluation criteria formation, development of grading scale parameters. A system of land-use performance metrics has been developed, in particular in the context of developing an inclusive experience economy through five senses: sight, hearing, taste, smell, tact. The components of land use within the framework of forming an inclusive economy of experience are substantiated: the sensual component, namely its aesthetic face, noise, quality (quality of the product produced at the respective area of production, ecological state, influence of ampelocological factors), physical (production of production or construction), odor waste, transportation, and product quality and environmental components). The sensual, noise, qualitative and physical components of land use within the framework of forming an inclusive experience economy are grounded. Based on the indicators, a cartographic method of land use research is used, which is used to study the rules of spatial location of phenomena and their relationships, dependencies and development. A methodology for determining land reserves for developing an inclusive experience economy has been developed based on the identified land use efficiency indicators. On the example of two sites with different characteristics, an analysis and evaluation of the suitable territory was conducted to divert it to the reserve with the further development of an inclusive experience economy there.*

**Ключові слова.** *Інтегральний підхід; землекористування; природні ресурси; резерви земель; земельні ресурси; економіка вражень; інклюзивна економіка*

**Key words.** *Integral approach; land use; natural resources; land reserves; land resources; experience economy; inclusive economy.*

**Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями.** Дестабілізація стану земельних ресурсів через інтенсивний розвиток виробничих сил, активний приріст населення, значне навантаження на ґрунтовий покрив, викликала необхідність у раціоналізації, ефективності та пошуку нових шляхів поліфункціонального використання землі.

На сьогодні розвиток економіки все більше набуває характерних рис із напрямком на формування товарів та послуг, що слугують не тільки об'єктом задоволення базових потреб людини від їх придбання, а й її потребу у розвитку емоційного досвіду, а саме вражень.

Забезпечення раціонального та ефективного використання земель передбачає розгляд їх із точки зору інклюзивного підходу, а саме задіяння всіх елементів відповідної території (поліфункціональність) та як об'єкту формування економіки вражень. Це дасть можливість під іншим кутом поглянути на землекористування і відповідно оцінювати національне багатство нашої країни. Для використання земель в контексті розбудови економіки досвіду/вражень однією з умов є інтегральний підхід до визначення резервів земель, які функціонуватимуть як підкатегорія земель та слугуватимуть основними орієнтирами для нового бачення землекористування. Формування та розвиток таких територій, природні і соціально-економічні комплекси що їм належать, повинні бути цілісною системою, що самоорганізується.

**Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми і на які спирається автор, виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується означена стаття.** Питаннями інтегрального підходу у сфері природокористування займалися такі вчені як Паламарчук М.М., Паламарчук О.М. [11], Жук П.В. [4], Колодійчук І. [6] П'єр Фой Валенсія (Pierre Foy Valencia) [20], Роберт Севенхуйсен, Донатус Янсен, Роб Шиппер, Джетс Сторвогель (Robert Sevenhuysen, Donatus Jansen, Rob Schipper, Jetse Stoorvogel) [24], Карен Монтгель, Мухаммед Ібрагім (Karen Montiel, Muhammad Ibrahim) [23].

Відповідно до аналітичного огляду наукових поглядів, інтегральний підхід у використанні природних ресурсів (табл. 1), в тому числі земельних, розглядає ресурси як тісно взаємопов'язану і взаємозалежну сукупність всіх показників природних ресурсів – економічних, енергетичних та інформаційних в житті суспільства в поєднанні з накопиченими виробленими трудовими ресурсами. Ця інтеграція характеризується

тим, що якісне або кількісна зміна показників одного з ресурсів, складових або їх груп неминуче веде до помітних змін в кількісних або якісних характеристиках інших ресурсів, складових або їх груп [17, с. 29].

**Таблиця 1.**  
**Аналітичний огляд наукових поглядів на інтегральний підхід у використанні природних ресурсів, в тому числі земельних**

№ з/п	Автор	Сутність погляду	Специфіка погляду
1	П'єр Фой Валенсія (Pierre Foy Valencia) [20]	Інтегрований підхід полягає в координації галузевих заходів планування та управління, пов'язаних з різними аспектами землекористування та земельних ресурсів.	Інтегровано вивчаючи землекористування, конфлікти, що виникають, можна звести до мінімуму та отримати найефективніший баланс, а соціально-економічний розвиток можна пов'язати із захистом та вдосконаленням довкілля, тим самим сприяючи досягненню Цілей Сталого Розвитку
2	Роберт Севенхуйсен, Донатус Янсен, Роб Шиппер, Джетс Сторвогель (Robert Sevenhuysen, Donatus Jansen, Rob Schipper, Jetse Stoorvogel) [24]	Інтегрований підхід полягає в охопленні різних факторів використання земель, що впливають на її стійкість.	Інтегрований підхід заснований на стійкості використання земель і охоплює всі різні фактори, використовується для позначення обмежень щодо використання землекористування людиною, а точніше, способів використання ресурсів для задоволення майбутніх потреб без послаблення природно-ресурсної бази.
3	Світовий банк [21]	Інтегрований підхід використання земельних ресурсів полягає у використанні різних видів землекористування та з'єднання їх на ландшафтному рівні, що забезпечує основу для покращення життєдіяльності людей, стійкості до мінливості клімату та інших змін.	Цей підхід називається ландшафтним підходом. Він представляє розробникам політики можливість планування в різних галузях економіки, зосереджуючи увагу на розвитку у відповідному масштабі, мінімізуючи наслідки та отримуючи більшу цінність від наявних ресурсів.
4	Карен Монтель, Мухаммед Ібрагім (Karen Montiel, Muhammad Ibrahim) [23]	Інтегральне використання земель означає тривалу співпрацю між різними групами землевпорядників та зацікавлених сторін для досягнення багатьох цілей, необхідних для розвитку землекористування.	Землекористуванням слід керувати як цілісною одиницею для поєднання виробничого підходу із підходом до збереження. Аналогічно, цей підхід передбачає вирішення конфліктів щодо землекористування шляхом угоди між сторонами про різні використання земель для досягнення вигідних рішень. Такий тип підходу вимагає розуміння, з одного боку, ландшафтної структури, а з іншого – потреб виробників.

*Джерело: розроблено із використанням [20, 21, 23, 24]*

**Формулювання цілей статті (постановка завдання).** Обґрунтування методологічних та методичних аспектів, в тому числі показників інтегрального підходу до визначення резервів землекористування у рамках формування інклюзивної економіки вражень.

**Вклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів.** Формування нової підкатегорії в рамках вже існуючих, вимагає окреслення її особливостей. Такими землями можуть бути усі землі, окрім земель промисловості, транспорту, зв'язку, енергетики, оборони та іншого призначення. А саме – території із ландшафтним дизайном, еко-урбаністичного землеробства з урахуванням естетичної направленості, прибудинкові, прибережні зони, національні природні парки, землі сільськогосподарського призначення (особистого селянського господарства, агроекотуризму). Відповідна підкатегорія земель потребує занесення інформації про ці землі до кадастрової бази даних та особливого нагляду за їх екологічним станом, естетичним та інноваційним, оскільки дані критерії є базисними для формування досвіду, вражень на таких територіях. Базисом може бути Указ Президента «Про резервування цінних природних територій для наступного заповідання» [17, с. 1], в якому наголошується, що на відповідних територіях не допускається без погодження з Міністерством енергетики та захисту довкілля України житлове, господарське, дачне будівництво, проведення меліоративних робіт, розорювання та заліснення цілих і перелогових земель та інша діяльність, яка може призвести до знищення або руйнування цінних природних комплексів та об'єктів. А відповідно до Указу Президента «Про резервування для наступного заповідання

цінних природних територій» [17, с. 1] обов'язковим є формування переліку цінних територій, які потребують особливої уваги. З метою розбудови функціонування землекористувань в даному напрямку, є необхідність також у визначенні резервів земель відповідної категорії.

Резервний фонд земель на своїй території створюють сільські і селищні Ради народних депутатів за погодженням місцезоташування з землекористувачем у розмірі до 15 процентів площі усіх сільськогосподарських угідь, включаючи угіддя в межах відповідних населених пунктів. Частина земель резервного фонду, яка на час введення в дію Земельного Кодексу належала господарствам, залишається за ними на умовах постійного користування. Резервний фонд земель перебуває у державній власності і призначається для подальшого перерозподілу та використання за цільовим призначенням [5, с. 1]. Поновлення резервів, які були використані, здійснюються за рахунок коштів, передбачених у бюджеті на їх створення і накопичення та як варіант повинен також здійснюватися за рахунок власних коштів підприємств.

Інтегрований підхід до визначення резервів земельних ресурсів слід здійснювати на двох рівнях, враховуючи, з одного боку, всі екологічні, соціальні та економічні фактори (такі як, наприклад, вплив різних економічних, соціальних та інформаційних факторів на навколишнє середовище та природні ресурси), а з іншого - , всі характерні особливості земельних ресурсів в нашому випадку в контексті формування інклюзивної економіки вражень [20, с. 56]. Відповідно, *методологія інтегральних досліджень* повинна включати дві великі гілки: перша – одночасне відстежування наявного стану та розвитку кожного з критеріїв і потім відстеження кореляцій їх один з одним.

- оптимум, що встановлює норму для будь-якої складової;

- параметри складової, за допомогою яких оперують всі складові компоненти (наприклад, фізична: ґрунтово-агрохімічні критерії; агрофізичні; фізико-хімічні; агрохімічні).

Інтегральний підхід до визначення резервів земельних ресурсів забезпечує стійкість, продуктивність та використання їх по максимуму. Можливість виділення землі для різних цілей використання піднімається в ході важливих проектів врегулювання чи розвитку що, надає можливість посилити екологічно безпечні форми управління землею та розвинути на відповідних територіях інклюзивну діяльність економіки вражень. Для полегшення такого інтегрованого дослідження можуть поєднуватися різні методи та процеси. Вони становлять неодмінну підтримку процесу планування та управління на національному та місцевому рівні та на рівні екосистеми чи території, а також розробки конкретних планів дій.

Використання природних умов і ресурсів потребує оцінки [9, с. 90-98]. Треступінчата шкала оцінки включає наступні градації: найбільш сприятливі (придатні), придатні, несприятливі (непридатні). Процедура складається з таких етапів:

- виділення об'єктів оцінки;

- формування критеріїв оцінки;

- розробка параметрів оціночних шкал градацій.

*Метод дослідження.* Для оцінки придатної земельної ділянки для відведення у резерв з метою формування на ній інклюзивної економіки вражень обрано картографічний метод. Картографічний метод дослідження використовується для вивчення правил просторового розташування явищ та їх взаємозв'язків, залежності та розвитку. Багато процедур аналізу та обробки карт, які були відібрані у науковій роботі, характерних для картографічного методу, можна згрупувати за такими основними методами.

- Візуальний аналіз, який передбачає безпосереднє візуальне вивчення з карт просторового розташування, комбінацій, взаємозв'язків та змін явищ;

- Картометрична робота, яка передбачає використання карт для визначення координат, відстаней, довжин, висот, областей, об'ємів, кутів та інших кількісних характеристик об'єктів, показаних на карті (з оцінкою точності отриманих результатів).

- Математичний та статистичний аналіз, в якому карти використовуються для вивчення будь-яких однорідних явищ (температури повітря, врожайності сільськогосподарських культур), а також їх розташування та зміни з часом, що визначаються численними факторами з невідомими функціональними зв'язками, і дізнатися тип та близькість зв'язків між різними явищами (шляхом обчислення кореляційних зв'язків, таких як коефіцієнти кореляції та коефіцієнти).

- Трансформація карт для отримання похідних карт, спеціально розроблених та зручних для конкретних досліджень (наприклад, за допомогою гіпсометричної карти для виготовлення похідної карти крутизни схилів для вивчення та прогнозування процесів ерозії) [22, с. 1].

*Завдання* визначення резервів землекористування із акцентом уваги на розбудові інклюзивної економіки вражень передбачає використання системи оціночних показників ефективності землекористування. Людські враження генеруються через п'ять відчуттів, зокрема *зір, слух, смак, запах, тактильність*.

Система цих показників дає можливість враховувати ступінь забезпечення раціонального та ефективного використання земель і проводити аналіз резервів для формування територій економіки досвіду/вражень. Дана система показників характеризує ресурсний потенціал і являє собою групу показників, що забезпечують еколого-орієнтоване управління землекористуванням. Такими показниками є: соціальна ефективність землекористування, енергетична, економічна і інформаційна.

Складовими характеристики землекористування у рамках формування інклюзивної економіки вражень є чуттєва складова, а саме її естетична грань, шумова (табл. 2), якісна (якість виробленої на відповідній ділянці продукції, екологічний стан, вплив ампелокологічних факторів), фізична (виробництво продукції чи забудова).

Змішаною складовою слугує запах, адже він включає в себе віддаленість від відходів, транспортну розв'язку, а також якість продукції й екологічну компоненту (табл. 4).

Соціальні показники ефективності землекористування відображають кількісні та якісні характеристики найманої праці на підприємствах, установах, організаціях та основні тенденції, які спостерігалися у сфері соціально-трудова відносин у сільському господарстві. Інформація базується на системі показників державних статистичних спостережень підприємств із питань статистики праці. Окремі таблиці містять адміністративні дані державної служби зайнятості та Національної служби посередництва і примирення, а також результати вибіркового обстеження населення (домогосподарств) з питань економічної активності.

Соціальні показники ефективності землекористування визначаються:

- кількістю найманих працівників зайняті у сільському господарстві;
- кількістю штатних працівників зайняті у сільському господарстві;
- середньомісячною номінальною заробітною платою штатних працівників;
- задоволення потреб та зростання добробуту населення [14, с. 5].

**Таблиця 2.**  
**Показники соціальної характеристики земельних ресурсів у рамках формування інклюзивної економіки вражень**

№	Відчуття	Складова	Параметри
1	Зір	Естетична	мальовничість пейзажу; гармонійність ландшафту (крутизна схилів); панорамність; доглянутість флори і фауни; дотримання правил композиції
2	Слух	Шумова	наявність шуму; віддаленість від транспорту; скупчення людей

*Джерело: авторська розробка*

Особливої уваги заслуговує задоволення потреб та зростання добробуту населення, зокрема в рамках розбудови інклюзивної економіки вражень. Адже окрім основних статистичних даних щодо добробуту в домогосподарствах, не менш важливими критеріями є вплив удосконалення естетичного вигляду територій та його використання як базису для розвитку економіки вражень (табл. 3).

Естетичне сприйняття, на відміну від фізичного індивідуально і разом з тим характеризується приналежністю людини до відповідної етнічної культури, а використання окремих властивостей природних ресурсів багатогранно і неоднозначно, в основу оцінки покладено такі положення:

- висока якість відпочинку і отримання вражень;
- первозданність, незвичайність, самобутність природних ресурсів;
- потреба спілкування людини із природою;
- природні ресурси вичерпні, особливі чорноземи і потребуються особливого догляду і раціонального використання, залучення інвестицій до покращення їх стану [9, с. 90-98].

Естетична цінність залежить від морфологічної структури ландшафту та різноманіття його елементів. За статистичними даними найбільш привабливими є крайові зони, такі як стик різних середовищ (вода-суша, ліс-поляна, пагорб-рівнина і т.п.). Найбільш привабливі стики граничної кількості контрастних середовищ: гори, море, різноманітне культурне середовище.

**Таблиця 3.**  
**Вплив удосконалення естетичного вигляду території на емоційну сферу споживачів**

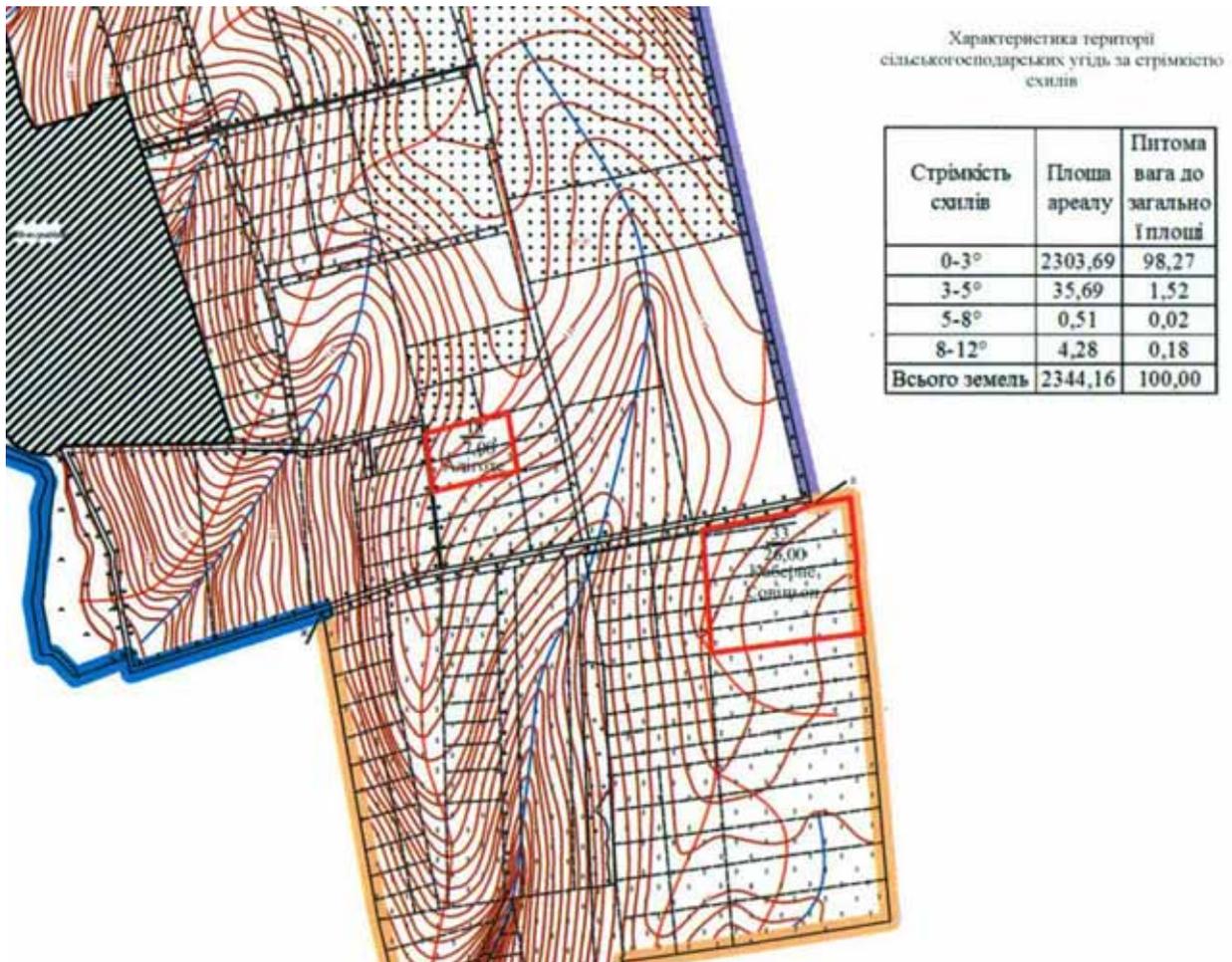
Місце розташування	Територіальний розвиток	Роки	Кількість відвідувачів
Національний парк Walpole-Nornalup у Західній Австралії	Ландшафтний дизайн та прогулянки на деревах	1996-2007 (10 років)	>2,2 мільйони
Провінція Балі, Індонезія (на сьогодні об'єкт всесвітньої спадщини ЮНЕСКО)	Культурний ландшафт провінції Балі: Субацька система як прояв філософії Три-Хіта-Карана	2012-2016 (4 роки)	≥1,3-1,6 мільйонів

*Джерело: Розроблено із використанням [19, с. 1, 27, с. 16]*

Естетична оцінка виражається як дослідження емоційного впливу відмінних рис природного ландшафту або компонентів на людину – емоційна реакція людини на відповідний природний комплекс. Території з високою естетичною цінністю користуються підвищеним попитом [9, с. 90-98].

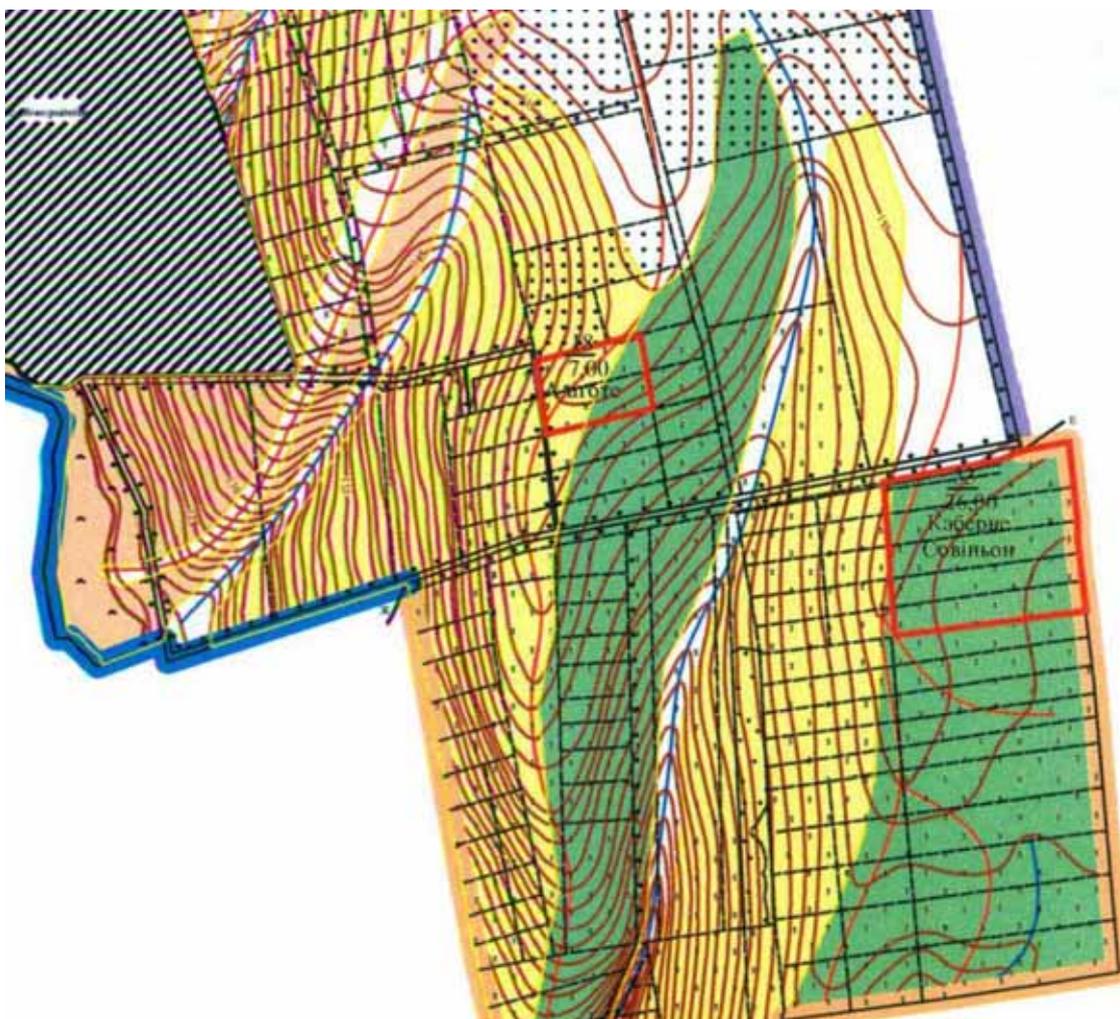
Естетичні показники придатності земель щодо формування інклюзивної економіки вражень виглядають на території ділянки №18 так, що поряд знаходяться водні ресурси та балки. Це надає мальовничість пейзажу та більшу придатність ландшафту до вирощування винограду. На відміну від місця розташування ділянки

№33, що знаходиться на більш рівнинній (монотонній) території далеко від інших ландшафтних проявів (рис. 1, табл. 5). Гармонійність ландшафту відповідає першочерговим критеріям придатності земельних ділянок під виноградуни [13, с. 1], а саме стрімкість схилу від 3° до 7°.



**Рис. 1. Фрагмент картограми стрімкості схилів Новоградівської сільської ради Одеської області**  
*Джерело: авторська розробка*

Панорамність експозиція схилів (освітленість). Експозиції схилу за оптимальністю мають таку послідовність: південна, південно-західна, західна, південно-східна, північно-східна. Ділянка №18 знаходиться на західній експозиції схилу та південно-східній. Ділянка №33 тільки на південно-східній. Це визначає, що місцезоташування ділянки №18 більш оптимальне.



**Рис. 2. Фрагмент картограми експозиції схилів Новоградівської сільської ради Одеської області**  
*Джерело: авторська розробка*

Показники доглянутості культур, флори та фауни, їх оцінка обґрунтовано за допомогою даних Інституту ННЦ «Інститут виноградарства і виноробства ім. В.С. Таїрова». Оцінка насадження *b*, що визначає оцінку середнього рівня (табл. 4).

**Таблиця 4.**  
**Фрагмент інформаційної бази виноградників**

№ земельної ділянки	Площа	Екологічна стабільність	Баланс гумусу	Вміст рухомих форм важких металів, мг/кг			Щільність радіоактивного забруднення, кБк/км		Залишки пестицидів, мг/кг		Рівень забруднення	Клас	Сорт винограду	Урожай-ть	Зрідж-ть	Забур'ян-ть	Експозиція	Морозонезбезпечність	Оцінка насадження	
18	7,00	0,46	255,47	0,39	16,5	0	0,072	0,007	0	0	0,003	фонове	1	Аліготе	70,00	60	3	зх; пд.сх.	середня	<i>b</i>
33	26,00	0,46	278,87	0,33	11,65	0	0,072	0,007	0,001	0	0,002	фонове	1	Каберне Совіньон	68,00	19,4	0	пд.сх.	верхня	<i>b</i>

*Джерело: авторська розробка з використанням даних ННЦ «Інституту виноградарства і виноробства ім. В.С. Таїрова»*

Таблиця 5.

## Естетичні показники придатності земель щодо формування інклюзивної економіки вражень\*

Показник	Ступінь придатності земельної ділянки			Ділянка 18	Ділянка 33
	Найбільш придатні (1,3)	Середньо придатні (1,2)	Найменш придатні (1)		
Мальовничість пейзажу	Різноманітність елементів	Синергія декількох елементів	Монотонність	1,2	1
Гармонійність ландшафту (крутизна схилів)	Відповідність розміщенню культур та естетичності	Відповідність розміщенню культур	Естетичність	1,3	1,25
Панорамність експозиція схилів (освітленість)	Відповідність розміщенню культур та естетичності	Відповідність розміщенню культур	Естетичність	1,3	1
Доглянутість флори і фауни	Догляд на постійній основі	Періодичність у догляді	Не доглянутість	1,2	1,2
Дотримання правил композиції (урбаністичні території, ландшафтний дизайн)	Професійний рівень	Аматорський рівень	Відсутність дизайну	н.д.	н.д.

Джерело: сформовано із використанням [9, с. 90-98]

\*Авторська розробка на основі картографічних даних території Новоградівської сільської ради Одеської області

Шумові показники придатності земель щодо формування інклюзивної економіки вражень оцінено з рисунку 1, де можна побачити різне розташування земельних ділянок відносно автомобільних доріг державного значення та населеного пункту (табл. 6). Ділянка №33 знаходиться достатньо близько до дороги, на відміну від ділянки № 18. Відстань до населеного пункту визначається як середня, аналогічно параметру скупчення людей.

Таблиця 6.

## Шумові показники придатності земель щодо формування інклюзивної економіки вражень\*

Показник	Ступінь придатності земельної ділянки			Ділянка 18	Ділянка 33
	Найбільш придатні (1,3)	Середньо придатні (1,2)	Найменш придатні (1)		
Віддаленість земельної ділянки від автомобільних доріг державного значення, км	Більше 25	25-5	До 5	1,2	1
Наявність шуму, коефіцієнт	Мінімальний рівень шуму 0,90	Середній рівень шуму 0,94	Підвищений рівень шуму 0,97	0,94	0,94
Скупчення людей, людей	30	30-200	200-1000	1,3	1,3

Джерело: сформовано із використанням [10, с. 1; 15, с. 1].

\*Авторська розробка на основі картографічних даних території Новоградівської сільської ради Одеської області

Сукупність якісних та фізичних складових окреслює енергетичний показник земельного ресурсу. Для достовірної оцінки відповідної земельної ділянки щодо відведення її у резерв у рамках формування інклюзивної економіки вражень необхідно врахування системи цих складових.

Диференціація якості земель для оцінки їх придатності та групування з метою розподілу між одиницями, підкласами та класами заснована на оцінці комбінацій чинників наведених в таблицях 8 і 9. Екстремальні недоліки або надмірності мікроелементів, наприклад, можуть мати життєво-важливе значення. Цей список не претендує на повноту, але охоплює найважливіші характеристики якості ґрунтів. Хоча ґрунти будь-яких територій можуть відрізнятися один від одного кількома десятками характеристик.

**Таблиця 7.**  
**Показники енергетичної характеристики земельних ресурсів у рамках формування інклюзивної економіки вражень**

№	Відчуття	Складова	Параметри
3	Смак	Якісна	санітарно-гігієнічні; віддаленість від відходів; транспортна розв'язка <sup>1</sup>
4	Запах		
5	Тактильність	Фізична	грунтово-агрохімічні критерії; агрофізичні; фізико-хімічні; агрохімічні; коефіцієнт розораності

*Джерело: авторська розробка із використанням [1, с. 57-58; 8, с. 1]*

Будь-які несприятливі особливості ландшафту можуть обмежити безпечно і продуктивно використання ґрунту. Кілька незначних несприятливих особливостей в сукупності можуть стати серйозною проблемою, і таким чином обмежити використання ґрунту. Сукупний ефект від використання, управління та продуктивності ґрунтів є критерієм для різних одиниць вимірювання придатності.

Що стосується екологічно чистих земельних масивів, то найважливішу роль, грає відсутність забруднювачів в ґрунтовому покриві та хімічний склад ґрунтів, як базис поживних речовин та мікроелементів живлення рослин [18, с. 29-36].

Якісні показники санітарно-гігієнічної придатності земель щодо формування інклюзивної економіки вражень ілюструють забрудненість на низькому рівні і характеризуються як придатні для обох ділянок (табл. 8).

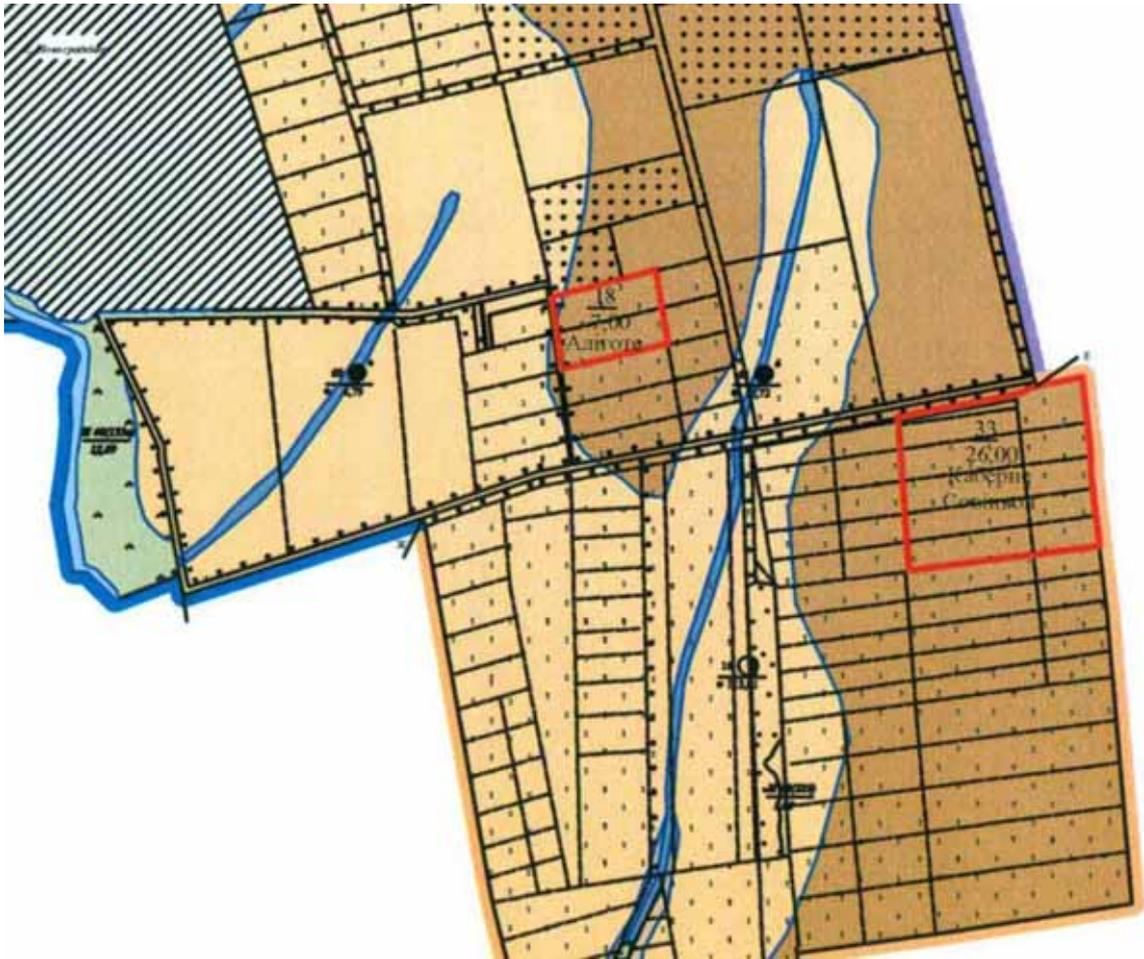
**Таблиця 8.**  
**Якісні показники санітарно-гігієнічної придатності земель щодо формування інклюзивної економіки вражень**

Показник	Ступінь придатності земельної ділянки			Ділянка 18	Ділянка 33
	Найбільш придатні (1,3)	Середньо придатні (1,2)	Найменш придатні (1)		
Параметри санітарно-гігієнічного стану (забруднення)					
Вміст валових форм ВМ: $\frac{\text{кларки}}{\text{ГДК}}$	1,0 – 2,0 Менше 0,5	2,0 – 3,0 0,5 – 1,0	3,0 – 4,0 1,0 – 1,5	1,3	1,3
Щільність забруднення радіонуклідами, Бк/км <sup>2</sup> :					
цезієм – 137, - 134, мг/кг	Менше 0,2	0,2-1,0	Більше 1,0	1,3	1,3
стронцієм - 90, мг/кг	Менше 0,02	0,02-0,05	Більше 0,05	1,3	1,3
Вміст залишків пестицидів, ГДК, мг/кг	Менше 0,5	1,0-1,5	Більше 1,5	1,3	1,3
Кількість відходів життєдіяльності і неперетравлених залишків їжі тварин, на 1 га	Менше 10	10 <sup>2</sup> -10 <sup>3</sup>	Більше 10 <sup>3</sup>	1,3	1,3
	Менше 10 <sup>2</sup>	10 <sup>2</sup> -10 <sup>4</sup>	Більше 10 <sup>4</sup>	1,3	1,3
Вміст бітумізованих речовин у разі забруднення нафтою, %	Менше 1	1-2	Більше 2	1,3	1,3
Віддаленість від відходів, м	Більше 200	200	Менше 200	1,3	1,3
Віддаленість земельної ділянки від автомобільних доріг державного значення, км	Більше 25	25-5	До 5	1,2	1

*Джерело: сформовано із використанням [12, с. 126, 130; 3, с. 18; 15, с. 1]*

Фізичні показники, щодо придатності земель для формування інклюзивної економіки вражень визначено за картографічним методом (рис. 3). Придатність ділянок №18 і №33 обґрунтовано за розташуванням ґрунтових ареалів 71e та 74e і відповідними їм характеристиками.

<sup>1</sup> Відношення посівної площі разом із площею повторних посівів до посівної площі господарства



**Рис. 3. Фрагмент картограми ґрунтового покриття**  
*Джерело: авторська розробка з використанням даних ННЦ «Інституту виноградарства і виноробства ім. В.Є. Таїрова»*

**Таблиця 9.**  
**Фізичні показники, що характеризують придатність земель щодо формування інклюзивної економіки вражень\***

Критерії	Показник	Ступінь придатності земельної ділянки			Ділянка 18	Ділянка 33
		Найбільш придатні (1,3)	Середньо придатні (1,2)	Найменш придатні (1)		
Ґрундово-агрохімічні критерії:	Потужність гумусового шару, см	Більше 50	50-25	Менше 25	1,3	1,3
	Уміст гумусу в орному шарі, %	6-4	4-2	Менше 2	1,3	1,2
	Ґранулометричний склад*	Суглинок важкий; Суглинок середній; Суглинок легкий	Ґлина важка; Супісок	Пісок зв'язаний; Пісок розсипчастий; Ґлина важка	1,3	1,3
Агрофізичні:	Щільність ґрунту, г/см <sup>3</sup>	Висока	Середня	Низька	1,2	1,2

Критерій	Показник	Ступінь придатності земельної ділянки			Ділянка 18	Ділянка 33
		Найбільш придатні (1,3)	Середньо придатні (1,2)	Найменш придатні (1)		
Фізико-хімічні:	Реакція ґрунтового розчину, рН <sub>KCl</sub>	Більше 5,5	5,5-4,6	Менше 4,6	1,3	1,3
	Сума увібраних основ, мг-екв/100 г	Більше 20	20-10	Менше 10	1,3	1,3
	Ступінь насичення обмінними основами, %	Більше 70	70-50	Менше 50	1,2	1,2
Агрохімічні:	вміст у ґрунті: - гумусу, %	50-75 і більше	20-50	Менше 20	1,3	1,3
	- азоту, що легко гідролізується, мг/кг;	Менше 200	200-10	Менше 150	1,2	1,2
	- азоту за нітрифікаційною здатністю, мг/кг	Менше 15	15-8	Менше 8	1,2	1,2
	- рухомих сполук фосфору (мг/кг), %	Більше 75	45-75	Менше 45	1,2	1,2
	- рухомих сполук калію (мг/кг), %	Більше 75	45-75	Менше 45	1,2	1,2
	- рухомої сірки, мг/кг	Більше 75	45-75	Менше 45	1,2	1,2
	- рухомих сполук, мг/кг: бору;	Більше 75	45-75	Менше 45	1,2	1,2
	молібдену;				1,2	1,2
	марганцю;				1,2	1,2
	кобальту;				1,2	1,2
	міді;				1,2	1,2
	цинку				1,2	1,2
	Розораність:				Менше 30	30-60

Джерело: авторська розробка із використанням [12, с. 117-123, 130].

\*Авторська розробка на основі картографічних даних території Новоградівської сільської ради Одеської області та з використанням даних ННЦ «Інституту виноградарства і виноробства ім. В.С. Таїрова»

Показники економічної ефективності визначаються тим, що не існує єдиного узагальнювального показника для визначення економічної ефективності роботи аграрного підприємства й відповідно землекористування. Оцінка ґрунтується на використанні системи взаємопов'язаних натуральних та вартісних показників, що відображають дію і форми вияву об'єктивних економічних законів у матеріальному виробництві аграрної сфери економіки, з урахуванням її особливостей, вплив різних чинників на процес виробництва.

Економічна ефективність земельних угідь у сільському господарстві характеризується системою показників (табл. 10).

Натуральними показниками є:

- врожайність сільськогосподарських культур на відповідній земельній ділянці;
- обсяг виробництва сільськогосподарської продукції у розрахунку на 100 га земельних угідь.

Вартісними показниками є:

- валовий і чистий дохід та прибуток з розрахунку на 1 га сільськогосподарських угідь;
- матеріаловіддача (ефективність використання матеріальних затрат, кількість валової продукції в розрахунку на одиницю матеріальних затрат).

Ці показники визначають рівень та ефективність використання землі як головного засобу виробництва та його вплив на інші природні ресурси [2, с. 78; 7, с. 1].

Як додатковий показник, необхідно врахування економічної віддачі від екологізації земельної ділянки, її поліфункціональності, можливості концентрації (формування єдиних масивів із іншими ділянками зі схожими характеристиками, в т.ч. екологічними) та її удосконалення в контексті розвитку економіки країн.

**Таблиця 10.**  
**Показники економічної ефективності**

Показник	Ділянка 18		Ділянка 33	
Врожайність сільськогосподарських культур на відповідній земельній ділянці	70	1,3	68	1,2
Валовий і чистий дохід та прибуток з розрахунку на 1 га сільськогосподарських угідь, тис. грн	112,41	1,3	94,81	1,2
Матеріаловіддача (ефективність використання матеріальних затрат, кількість валової продукції в розрахунку на одиницю матеріальних затрат).	4,07	1,3	3,44	1,2

*Джерело: Розраховано із використанням даних ННЦ «Інституту виноградарства і виноробства ім. В.С. Таїрова»*

*Показники інформаційної ефективності.* Традиційні підходи до економіки не вписуються в сучасне мультимедійне середовище, що швидко розвивається. Більше цього недостатньо, визначити особливості та переваги продукту чи послуги. Бернд Шмітт [25, с. 65] вважає, що зараз споживачі приймають функціональну якість та позитивний образ наданих послуг чи товару. Відповідно необхідно формування нових інформаційних інструментів у землевпорядкуванні, окрім основних, таких як (табл. 11):

- моніторинг земель;
- прогнозування і планування розвитку сільськогосподарського землекористування на основі оцінювання ресурсного потенціалу угідь;
- візуалізація картографічного відображення статистичних даних;
- моделювання збалансованого землекористування та охорона земель;
- якісне оцінювання земельних ресурсів,

Визначено, що те, що споживачі хочуть, - це продукти, комунікації та організації, які збуджують почуття, торкаються їх серця та стимулюють їх розум. Проаналізовано, що, відповідаючи на бажання громадськості, досвідчені фахівці з економіки вражень прагнуть створити цілісний досвід, до якого можуть звернутися споживачі. Шмітт пояснює, що фахівці можуть перетворити товар або послугу з разового використання на щоденну частину життя споживача. Відповідно до досліджень Бернда Шмітта, можна визначити інформаційні показники, які дозволяють розвивати сферу землекористування в рамках формування інклюзивної економіки вражень:

- *Зв'язок:* стосується комунікацій, як зовнішніх, так і внутрішніх, через рекламу, каталоги, звіти, журнали, обслуговування споживачів тощо.
- *Візуальна та словесна ідентичність:* позначає образ, який використовується і який породжує відчуття, думки тощо, через зв'язок естетичної складової землекористування та його відмінності від інших. Саме індивідуальний стиль розвитку на даній земельній ділянці відповідної діяльності (агротуризм, агроекотуризм, історичний туризм, культурно-естетичний туризм, фотосесії, кінематографічна діяльність тощо).
- *Заходи:* відноситься до всього, що організація робить і є пізнаваням ззовні як події, запуск нових продуктів, інновації, спонсорські дії, акції, які можуть бути новинами тощо.
- *Цифрове середовище:* позначає цифрову територію, а саме Інтернет, соціальні мережі, електронні листи, відзиви споживачів, дані веб-трафіку тощо.
- *Персонал:* відноситься до працівників, які є одним з основних постачальників вражень, ключової точки контакту між споживачем та враженням.

**Таблиця 11.**  
**Показники інформаційної ефективності**

Показник	Ділянка 18		Ділянка 33	
Моніторинг земель	2019	1,3	2019	1,3
Прогнозування і планування розвитку сільськогосподарського землекористування на основі оцінювання ресурсного потенціалу угідь	2019	1,3	2019	1,3
Візуалізація картографічного відображення статистичних даних	відсутня	1	відсутня	1
Моделювання збалансованого землекористування та охорона земель	в процесі розробки	1,2	в процесі розробки	1,2
Якісне оцінювання земельних ресурсів	не враховується екологічна компонента	1	не враховується екологічна компонента	1

*Джерело: авторська розробка*

У загальній сумі балів, ділянка №18 дорівнює 54,44 бали, а ділянка №33 – 53,09 бали. Відповідно, можна зробити висновок, що для виділення землекористування у рамках формування інклюзивної економіки вражень найбільш придатна земель ділянка №18 за своїми характеристиками.

**Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямі.** В статті виявлено сутність та зміст інтегрального підходу в економіці природокористування. Проведено аналітичний огляд наукових поглядів на інтегральний підхід у використанні природних ресурсів, в тому числі земельних. Розроблено систему показників оцінки ефективності землекористування, зокрема в контексті розвитку інклюзивної економіки вражень через п'ять відчуттів: зір, слух, смак, запах, тактильність. Обґрунтовано складові землекористування у рамках формування інклюзивної економіки вражень: чуттєву складову, а саме її естетичну грань, шумову, якісну (якість виробленої на відповідній ділянці продукції, екологічний стан, вплив ампелоекологічних факторів), фізичну (виробництво продукції чи забудова), запах (віддаленість від відходів, транспортну розв'язку, а також якість продукції й екологічну компоненту). Обґрунтовано метод дослідження стану землекористувань для вибору резервів. Розроблено методику визначення резервів земель для розбудови інклюзивної економіки вражень на основі виявлених показників ефективності землекористування.

#### Література.

1. Андрійчук В.Г. Економіка підприємств агропромислового комплексу. К.:КНЕУ. 2013. 779 с.
2. Горбонос Ф. В., Червено Г. В., Павленчик Н. Ф., Павленчик А. О. Економіка підприємств: Підруч. К.: Знання, 2010. 463 с.
3. ДБНУ В.2.4'2'2005 Полігони твердих побутових відходів. Основні положення проектування. Державні будівельні норми України. Держбуд, Україна. Київ, 2005. 36с.
4. Жук П.В. Особливості методичних підходів до оцінки використання природних ресурсів гірського регіону на засадах сталого розвитку. *Регіональна економіка*. 2013. № 2. С. 62-71.
5. Земельний Кодекс України. *Відомості Верховної Ради України офіційне видання від 25.01.2002*. 2002 р., № 3, стаття 27
6. Колодійчук І., Колодійчук В. Стале землекористування в карпатському регіоні: оцінка та проблеми. *Аграрна економіка*. 2014. Т. 7, № 1-2. С. 128-132.
7. Корабльова К.А., Хамініч С.Ю. Ефективність використання земельних угідь у сільському господарстві України: теоретичні підходи. *Ефективна економіка* № 5, 2016. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5419> (last accessed: 24.02.2020)
8. Критерії якості земель (ґрунтів), їх придатності для виробництва органічної продукції та сировини, придатності для виробництва окремих культур / Міністерство аграрної політики та продовольства України ю URL: <http://minagro.gov.ua> (last accessed: 24.02.2020)
9. Махов Станіслав Оценка рекреационных систем: учебно-методическое пособие для высшего профессионального образования. Академия безопасности и выживания, 2013. 422 с.
10. Місця масового скупчення людей. Міністерство охорони здоров'я України. URL: <http://sts.sumy.ua/society/misczya-masovogo-skupchennya-lyudej-mayut-buty-obladnani-aptechkamy-ta-defibrylyatoramy.html> [last accessed 11.03.2020]
11. Паламарчук М.М., Паламарчук О.М. Економічна і соціальна географія України з основами теорії: Посібник для викладачів економічних і географічних факультетів вузів, наукових працівників, аспірантів. К.: Знання 1998. 416 с.
12. Патица В.П., Тараріко О.Г. Агроекологічний моніторинг та паспортизація сільськогосподарських земель. К.: Фітосоціоцентр, 2002. 296 с.
13. Першочергові критерії придатності земельних ділянок під виноградники для моніторингу земель, придатних для вирощування винограду. Держгеокадастр. URL: <https://land.gov.ua/info/pershocherhovi-kryterii-prydatnosti-zemelnykh-diljanok-pid-vynohradnyky-dlia-monitorynhu-zemel-prydatnykh-dlia-vyroshchuvannia-vynohradu/> (last accessed 16.03.2020)
14. Праця України у 2017 році. Статистичний збірник. *Державна служба статистики України*. Київ, ТОВ Видавництво “Август Трейд” 2018. 282 с.
15. Про затвердження Порядку нормативної грошової оцінки земель несільськогосподарського призначення (крім земель населених пунктів): Закон України від 22.08.2013 № 508. Офіційний вісник України від 27.09.2013. 2013 р., № 72, стор. 314, стаття 2660, код акта 68788/2013
16. Про резервування для наступного заповідання цінних природних територій: Указ Президента України від 10.03.1994. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/79/94/sp.max100> (last accessed: 05.03.2020).
17. Словник-довідник сучасних екологічних та природоохоронних термінів / [укл. Гончаренко Г. С., Совгіра С. В.]. К.: Наук. світ, 2010. с.67
18. Тютюнник Г.О., Булишева Д.В. Особливості та шляхи зменшення ступеню забруднення приміських зон // Економічні науки. Серія «Економічна теорія та економічна історія»: Збірник наукових праць. Луцький НТУ. Випуск 10 (40). Редкол.: відп. ред. д.е.н., професор Герасимчук З.В. Луцьк, 2013. 256 с. (С. 29-36).
19. 4 Incredible, Must-See Tourism Projects in Landscape Architecture. available at: <https://land8.com/4-incredible-must-see-tourism-projects-in-landscape-architecture/> (Accessed 15 February 2020).

20. Agenda 21. (1998), Desarrollo Sostenible: un programa para la acción, Instituto de estudios ambientales, Lima Peru.
21. Borgarello, A. (2017), Un enfoque de gestión integrada para restaurar los paisajes, [Online]. available at: <https://www.bancomundial.org/es/topic/environment/brief/landscapes> (Accessed 20 February 2020)
22. The free dictionary by Farlex, Cartographic Method of Research, available at: <https://encyclopedia2.thefreedictionary.com/Cartographic+Method+of+Research> (Accessed 16 March 2020)
23. Montiel, K. and Muhammad I. (2016), *Manejo integrado de suelos para una agricultura resiliente al cambio climático Sistematización del ciclo de foros virtuales*, Año Internacional de los Suelos (AIS), Instituto Interamericano de Cooperación para la Agricultura, San José, Costa Rica
24. Sevenhuysen, R., Jansen, D., Schipper R. and Stoorvogel, J. (1993), La Metodología USTED Uso Sostenible de Tierras en Desarrollo, *The YOU Methodology Sustainable Use of Developing Lands*. vol 1. 16, 17, 18. pp. 27-33.
25. Schmitt, B. (2006). *Experiential marketing: cómo conseguir que los clientes identifiquen en su marca sensaciones y sentimientos*, Ediciones Deusto, Bilbao.
26. UNESCO (2016), Sustainable Tourism Strategy Cultural Landscape of Bali Province: the Subak System as a Manifestation of the Tri Hita Karana Philosophy, available at: <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000260977> (Accessed 16 March 2020)

## References.

1. Andriichuk, V.H. (2013), *Ekonomika pidpryemstv ahropromyslovoho kompleksu* [Economy of enterprises of agro-industrial complex], KNEU, Kyiv, Ukraine.
2. Horbonos, F.V. Cherevno, H.V. Pavlenchyk, N.F. and Pavlenchyk, A.O. (2010), *Ekonomika pidpryemstv* [Economics of Enterprises], Znannya, Kyiv, Ukraine.
3. State committee of Ukraine on construction and architecture (2005), DBNU V.2.4'2'2005 "Landfills for municipal solid waste. Basic design principles. State building codes of Ukraine", Kyiv, Ukrayina.
4. Zhuk, P.V. (2013), "Features of methodological approaches to the assessment of the use of natural resources of the mountain region on the principles of sustainable development", *Rehional'na ekonomika*. vol. 2, pp. 62-71.
5. The Verkhovna Rada of Ukraine (2002), The Law of Ukraine "Zemel'nyi Kodeks Ukrayiny", Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy, vol. 3, p 27.
6. Kolodiychuk, I. and Kolodiychuk, V. (2014), "Sustainable land use in the Carpathian region: evaluation and problems", *Ahrarna ekonomika*, vol. 1-2, pp. 128-132.
7. Korabl'ova, K.A. and Khaminich, S.YU. (2016), "Land use efficiency in Ukrainian agriculture: theoretical approaches", *Efektivna ekonomika*, vol. 5, available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5419> (Accessed 24 February 2020).
8. Ministry of Agrarian Policy and Food of Ukraine (2014), "Criteria for the quality of land (soils), their suitability for the production of organic products and raw materials, suitability for the production of individual crops", available at: <http://minagro.gov.ua> (Accessed 24 February 2020)
9. Makhov, S. (2013), *Otsenka rekreatsionnykh system: uchebno-metodycheskoe posobie dlia vyssheho professional'noho obrazovania* [Assessment of recreational systems: a teaching and learning tool for higher vocational education], Akademiya bezopasnosti y vyzyvaniya, available at: <https://libking.ru/books/industries/632119-stanislav-mahov-ocenka-rekreacionnyh-sistem.html> (Accessed 24 February 2020)
10. Ministry of Health of Ukraine "Places of mass gathering of people", available at: <http://sts.sumy.ua/society/misczya-masovogo-skupchennya-lyudej-mayut-buty-obladnani-aptechkamy-ta-defibrylyatoramy.html> (Accessed 11 March 2020)
11. Palamarchuk, M.M. and Palamarchuk, O.M. (1998), *Ekonomichna i sotsial'na heohrafiia Ukrainy z osnovamy teorii* [Economic and Social Geography of Ukraine with the Basics of Theory], Znannya, Kyiv, Ukraine.
12. Patyka, V.P. and Tarariko, O.H. (2002), *Ahroekolohichni monitorynh ta pasportyzatsiya sil's'kohospodars'kykh zemel'* [Agri-environmental monitoring and certification of agricultural land], Fitosotsiotsentr, Kyiv, Ukraine.
13. State Geocadastre (2017), "Priority criteria for the suitability of land under vineyards for monitoring land suitable for growing grapes", available at: <https://land.gov.ua/info/pershocherhovi-kryterii-prydatnosti-zemelnykh-dilianok-pid-vynohradnyky-dlia-monitorynhu-zemel-prydatnykh-dlia-vyroshchuvannia-vynohradu/> (Accessed 16 March 2020)
14. State Statistics Service (2018), "Ukraine's work in 2017. Statistical collection", Avhust Treyd, Kyiv, Ukraine.
15. Ministry of Agrarian Policy and Food of Ukraine (2013), The Law of Ukraine "On approval of the Procedure of the regulatory monetary valuation of non-agricultural lands (except for settlements)", *Ofitsiyni visnyk Ukrayiny*, vol. 72, 314, pp. 2660, kod akta 68788/2013.
16. The Presidential Decree (1994), "On reservation for the next commandment of valuable natural territories: Decree of the President of Ukraine". available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/79/94/sp:max100> (Accessed 05 March 2020).
17. Honcharenko, H. YE. and Sovhira, S.V. (2010), *Slovnok-dovidnyk suchasnykh ekolohichnykh ta pryrodokhoronnykh terminiv* [Dictionary-directory of modern environmental and environmental terms], Nauk. svit, Kyiv, Ukraine.

18. Tyutyunnyk, H.O. and Bulysheva, D.V. (2013), "Features and ways of reducing the degree of contamination of suburban areas", *Ekonomichni nauky, Ekonomichna teoriya ta ekonomichna istoriya, Zbirnyk naukovykh prats'*, vol. 10 (40), pp. 29-36.
19. 4 Incredible, Must-See Tourism Projects in Landscape Architecture. available at: <https://land8.com/4-incredible-must-see-tourism-projects-in-landscape-architecture/> (Accessed 15 February 2020).
20. Agenda 21. (1998), "Desarrollo Sosteineble: un programa para la accion" [Sustainable Development: a program for action], Instituto de estudios ambientales, Lima Peru.
21. Borgarello, A. (2017), "Un enfoque de gestión integrada para restaurar los paisajes" [An integrated management approach to restore landscapes], [Online]. available at: <https://www.bancomundial.org/es/topic/environment/brief/landscapes> (Accessed 20 February 2020)
22. The free dictionary be Farlex, "Cartographic Method of Research", available at: <https://encyclopedia2.thefreedictionary.com/Cartographic+Method+of+Research> (Accessed 16 March 2020)
23. Montiel, K. and Muhammad I. (2016), *Manejo integrado de suelos para una agricultura resiliente al cambio climático Sistematización del ciclo de foros virtuales* [Integrated soil management for agriculture resilient to climate change Systematization of the virtual forum cycle], Año Internacional de los Suelos (AIS), Instituto Interamericano de Cooperación para la Agricultura, San José, Costa Rica
24. Sevenhuysen, R., Jansen, D., Schipper R. and Stoorvogel, J. (1993), "La Metodología USTED Uso Sostenible de Tierras en Desarrollo", *The YOU Methodology Sustainable Use of Developing Lands*. vol 1. 16, 17, 18. pp. 27-33.
25. Schmitt, B. (2006). *Experiential marketing: cómo conseguir que los clientes identifiquen en su marca sensaciones y sentimientos* [Experiential marketing: how to get customers to identify feelings and feelings in your brand], Ediciones Deusto, Bilbao.
26. UNESCO (2016), "Sustainable Tourism Strategy Cultural Landscape of Bali Province: the Subak System as a Manifestation of the Tri Hita Karana Philosophy", available at: <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000260977> (Accessed 16 March 2020)

Стаття надійшла до редакції 20.03.2020 р.